

Activiteitenplan

Huismus en Gewone dwergvleermuis, Slak & Horst Heerlen

2023

Bureau Meervelt,

Ecologisch onderzoek en advies

Activiteitenplan

Huismus en Gewone dwergvleermuis, Slak & Horst Heerlen

2023

Status: Definitief, 21 maart 2023

In opdracht van:

Contactpersoon: A. van de Pol

Bureau Meervelt,

Ecologisch onderzoek en advies

Ing. R.A.J. Pahlplatz

Projectnummer:

23-016

INHOUDSOPGAVE

1. INLEIDING.....	1
1.1 Aanleiding	1
1.2 Voorgenomen ruimtelijke ontwikkeling.....	1
1.3 Aanvraag ontheffing.....	2
1.4 Opzet van het activiteitenplan	2
2. SITUATIE PLANGEBIED SLAK EN HORST	3
2.1 Beschrijving gebied en aanwezige beschermde soorten	3
2.2 Te verwachten effecten.....	6
3. COMPENSERENDE EN MITIGERENDE MAATREGELEN.....	7
3.1 Huismus.....	7
3.2 Gewone dwergvleermuis.....	10
4. STAAT VAN INSTANDHOUDING	11
4.1 Huismus.....	11
4.2 Gewone dwergvleermuis.....	11
5. AFSLUITING EN CONCLUSIE.....	13

1.3 Aanvraag ontheffing

De aanvraag ontheffing heeft betrekking op Huismus en Gewone dwergvleermuis en is ingediend voor de volgende in de Wet natuurbescherming verboden handelingen:

- het opzettelijk vernielen of beschadigen van nesten, rustplaatsen en eieren van de Huismus of hun nesten wegnemen, artikel 3.1, tweede lid, Wnb.
- het opzettelijk verstoren, artikel 3.5 lid 2.
- het opzettelijk vernielen of beschadigen van voortplantings- of rustplaatsen van de Gewone dwergvleermuis of hun nesten wegnemen, artikel 3.5, vierde lid, Wnb.

De aanvraag bestaat uit de volgende stukken:

- Aanvraagformulier ontheffing soorten.
- Activiteitenplan.
- Update vleermuizenonderzoek Slakhorst Heerlen, 2023

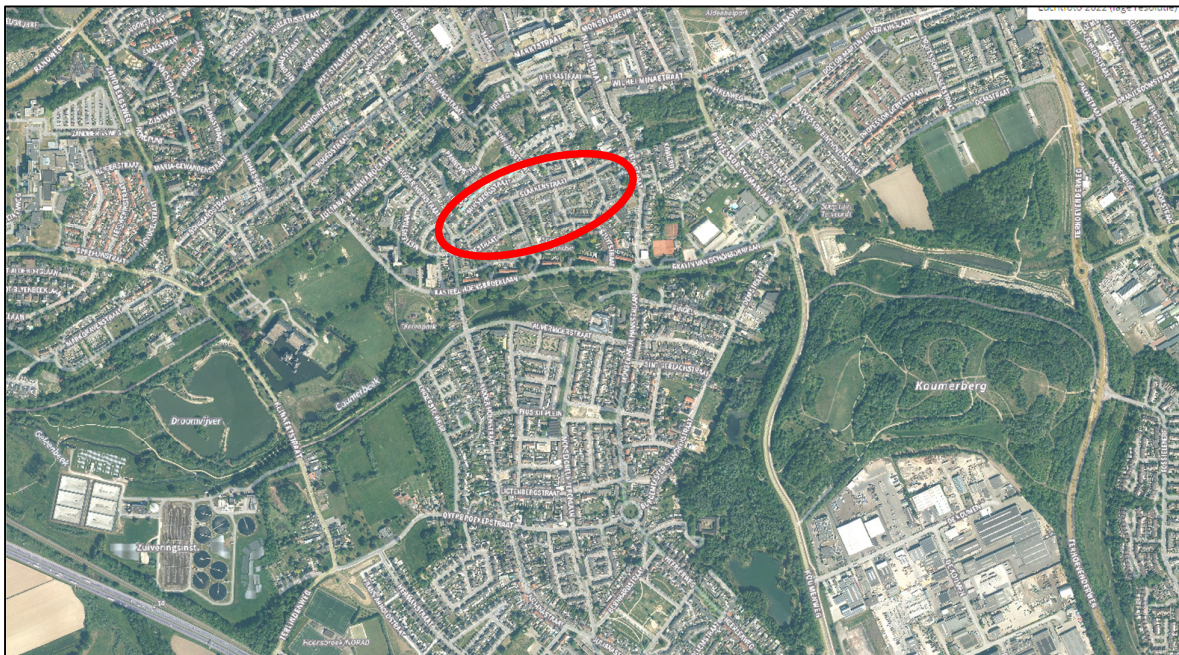
1.4 Opzet van het activiteitenplan

In hoofdstuk 2 wordt de situatie geschetst met betrekking tot de beschermde soorten in het plangebied. In hoofdstuk 3 worden de compensatie, de benodigde stappen en de monitoring uitgewerkt. Hoofdstuk 4 gaat over de staat van instandhouding van de betreffende soorten. Hoofdstuk 5 betreft de afsluiting en conclusie.

2. SITUATIE PLANGEBIED SLAK EN HORST

2.1 Beschrijving gebied en aanwezige beschermde soorten

Het plangebied ligt in het stedelijk gebied van Heerlen en wordt door andere stedelijke bebouwing en wegen omgeven. Heerlen en Hoensbroek vormen een aaneengesloten bebouwd gebied. Alleen de steenberg van de voormalige Oranje Nassau III-mijn, die thans is ingericht als park en Koumenberg wordt genoemd, vormt nog een soort van barrière tussen de plaatsen. De mijnen in de regio zijn inmiddels allemaal gesloten, maar veel van de ervoor aangelegde arbeiderswijken bestaan nog. De stedelijk omgeving maakt het plangebied weinig geschikt voor bijzondere (beschermde) natuurwaarden.

Figuur 2: ligging van de te slopen objecten (globaal aangegeven)

De te slopen opstallen betreffen:

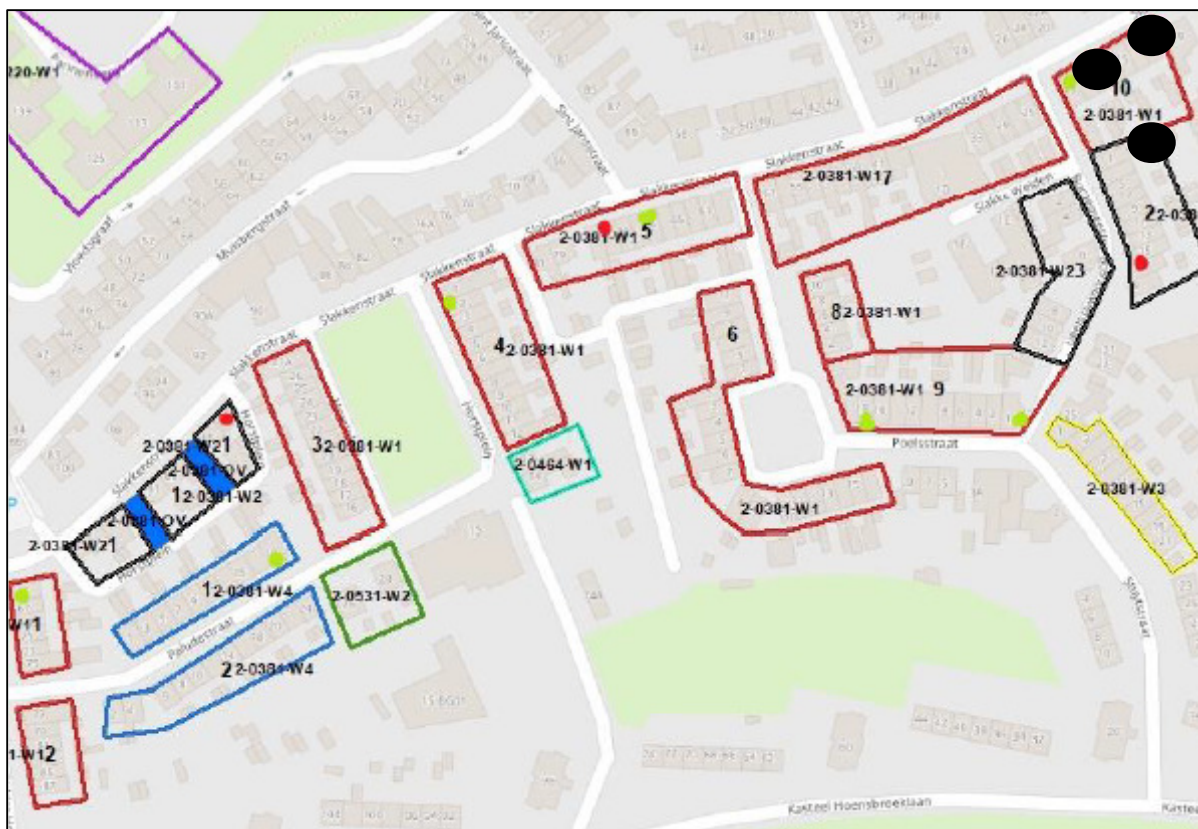
- Complex 2-0381-OV bestaat uit woonhuizen, gelegen aan de Slakkenstraat 87 en 93 te Hoensbroek.
- Complex 2-0381-W1 bestaat uit meerdere straten met woonhuizen (10 gebouwencomplexen), gelegen in Hoensbroek aan: Horstplein 1 t/m 27(A) (alleen oneven nummers), Pastoor Roselaersplein 1 tot en met 16 (zowel even als oneven), Poelstraat 2 t/m 18 (alleen even nummers), Ridder Hoenstraat 65 t/m 87 (alleen oneven), Slakkenstraat 11 t/m 33 en 39 t/m 81 (alleen oneven nummers) en van Rossumstraat 1 t/m 12 (zowel even als oneven).
- Complex 2-0381-W2 bestaat uit woonhuizen, gelegen aan de Burgemeester Boshouwerslaan 1 tot en met 15 (zowel even als oneven), 17 tot en met 25 (alleen oneven nummers) en Slakkenstraat 83 tot en met 97 (alleen oneven nummers) alleen gelegen in Hoensbroek.
- Complex 2-0381-W3 bestaat uit Stuytstraat 1 tot en met 21 te Hoensbroek (alleen oneven nummers).
- Complex 2-0381-W4 bestaat uit woonhuizen aan de Paludestraat 1 tot en met 20 (zowel even als oneven) en 22 en 24 gelegen te Hoensbroek.
- Complex 2-0464-W1 bestaat uit twee woonhuizen, gelegen aan het Horstplein 13 en 14 te Hoensbroek.
- Complex 2-0531-W2 bestaat uit twee woonhuizen aan de Paludestraat 26 en 28 te Hoensbroek.

Huismus ((Passer domesticus)

Van Huismus werden in 2018 (Nader onderzoek: Nader onderzoek vleermuizen, gierzwaluw en huismus te Heerlen en Hoensbroek. BTL Advies B.V., definitief 2 november 2018) twee nestplaatsen gevonden op Slakkenstraat 11 en 19. Een mogelijke nestplaats is aanwezig op de Burgemeester Boshouwerlaan 1 (territorium vastgesteld). Op basis van de gedane waarnemingen tijdens een aanvullend inspectiebezoek in februari 2023 wordt aangenomen dat de nestlocaties aanwezig zijn onder de eerste rij dakpannen en op de plekken waar de dakpannen verschoven en/of afgebroken zijn.

De broedtijd is meestal van begin april tot en met augustus, maar in maart kan er ook al gebroed worden (afhankelijk van het weer). Meestal worden per paar per jaar twee tot drie legfels grootgebracht (BIJ12, Kennisdocument Huismus).

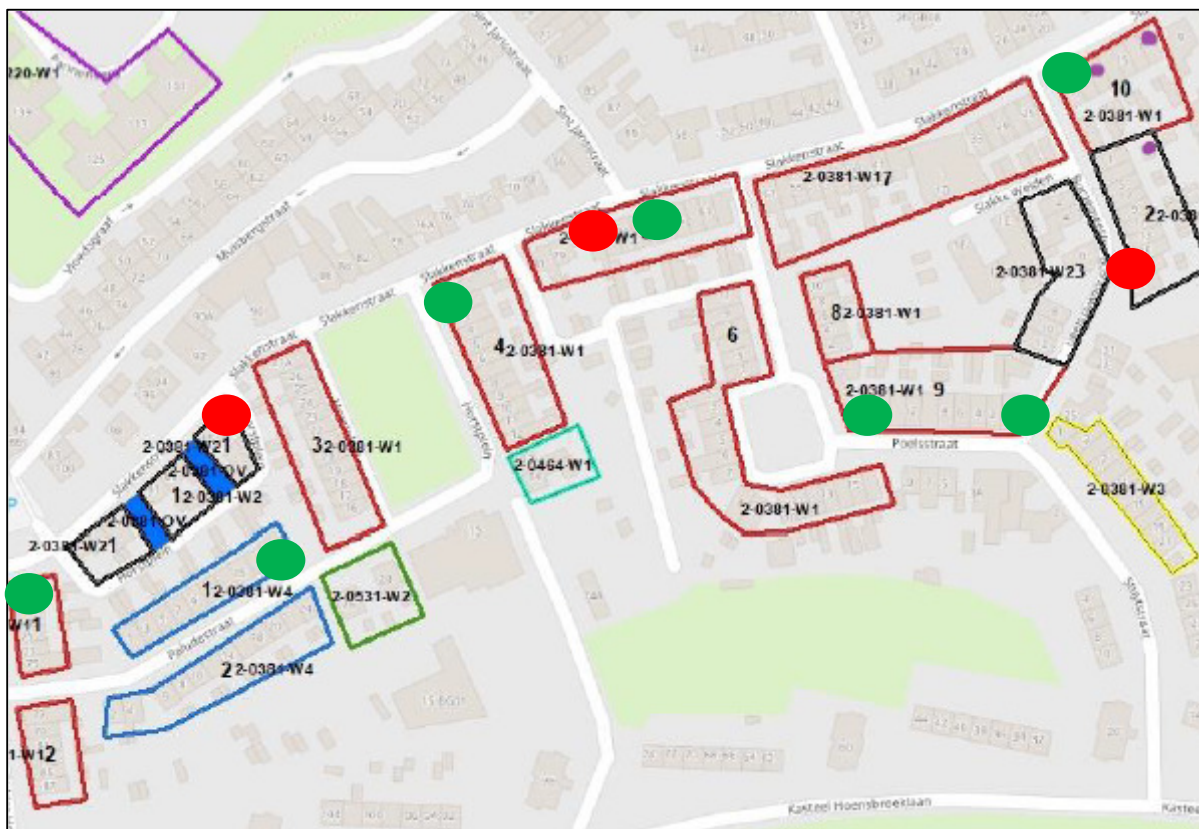
In onderstaande figuur worden de nestlocaties met zwarte stippen weergegeven.

Figuur 3: Nestlocaties van Huismus (zwarte stippen) in het onderzoeksgebied in 2018.

Gewone dwergvleermuis (Pipistrellus pipistrellus)

Van Gewone dwergvleermuis werden drie zomerverblijfplaatsen en zeven paarverblijfplaatsen verspreid over het gebied vastgesteld (Nader onderzoek: Nader onderzoek vleermuizen, gierzwaluw en huismus te Heerlen en Hoensbroek. BTL Advies B.V., definitief 2 november 2018). De zomerverblijfplaatsen zijn aangetroffen op de Burg Boshouwenlaan 15-19, Slakkenstraat 75-77 en Slakkenstraat 83. Zeven paarverblijven zijn aangetroffen in de buurt van: Slakkenstraat 23 en 69, Ridder Hoenstraat 65, Paludestraat 19, Horstplein 1, Poelstraat 18, Poelstraat 14. Er zijn geen kraam- of winterverblijfplaatsen aangetroffen.

Figuur 4: Verblijfplaatsen van Gewone dwergvleermuis in het onderzoeksgebied in 2018.

Rode stippen: zomerverblijfplaatsen (drie).

Groene stippen: paarverblijfplaatsen (zeven).

2.2 Te verwachten effecten

Huismus

In de directe omgeving van de te slopen opstallen blijven ruim voldoende woningen aanwezig die vervangende nestgelegenheid voor Huismus bieden. Als in de omgeving voldoende voedsel blijft, zijn Huismussen flexibel in het innemen van vervangende verblijfplaatsen (Kennisdokument Huismus, BIJ12); Daarom wordt geen direct effect verwacht op Huismus door de sloop van de circa 147 woningen.

Bij de woningen gaan eventueel aanwezige tuinen eveneens op de schop. Ook een enkel klein parkje wordt naar verwachting heringericht. Deze delen maken mogelijk deel uit van het foerageer- en leefgebied. In de directe omgeving van het plangebied blijven tuinen en groene elementen in ruime mate aanwezig, de voedselsituatie blijft hierdoor toereikend.

De effecten op de populatie Huismussen door de sloop van de woningen zijn naar verwachting gering: in de omgeving is in ruime mate geschikte broedgelegenheid voorhanden. Desondanks worden mitigerende en compenserende maatregelen waarbij duurzaam voorzien wordt in geschikte broedgelegenheid als noodzakelijk beschouwd.

Gewone dwergvleermuis

Door de sloop van de woningen worden drie zomerverblijfplaatsen en zeven paarverblijfplaatsen vernietigd. BIJ12 vermeldt: *Gewone dwergvleermuizen bewonen een netwerk aan verblijfplaatsen. Een bepaalde verblijfplaats binnen dit netwerk kan afhankelijk van de kwaliteit van de verblijfplaats voor een of meer functies worden gebruikt. Afhankelijk van de functie die de verblijfplaats vervuld, wordt de verblijfplaats op dat moment een kraamverblijfplaats, winterverblijfplaats, zomerverblijfplaats of paarverblijfplaats genoemd. Voor elk van de functies gebruikt een gewone dwergvleermuis binnen het netwerk meerdere verblijfplaatsen en wisselt regelmatig tussen deze verblijfplaatsen die geschikt zijn voor dezelfde functie* (Kennisdokument Gewone dwergvleermuis, BIJ12). Hieruit blijkt dat Gewone dwergvleermuizen in enige mate flexibel zijn in het innemen van in de omgeving aanwezige verblijfplaatsen. Daarom wordt geen direct effect verwacht op Gewone dwergvleermuis door de sloop van de woningen.

Desondanks worden mitigerende en compenserende maatregelen waarbij duurzaam voorzien wordt in geschikte vaste voortplantings- of rustplaatsen als noodzakelijk beschouwd.

3. COMPENSERENDE EN MITIGERENDE MAATREGELEN

3.1 Huismus

Huismussen broeden in een los kolonieverband. Het nest wordt vooral gemaakt onder dakpannen, in gaten en kieren van gebouwen en in mussenkasten in de buurt van mensen. De directe omgeving van de broedplaats moet voldoen aan de eisen die de soort stelt door het jaar heen: voldoende voedsel, voldoende schuilgelegenheden, de aanwezigheid van zandbaden en opgaande begroeiing.

3.1.1 Omvang compensatie

Ter compensatie worden tijdelijke nestplaatsen opgehangen ter overbrugging van de periode van de werkzaamheden en tot permanente vervanging klaar is. Het succes van een dergelijke tijdelijke compensatie is in deze situatie naar verwachting laag omdat de vogels eerder voor een nestplaats kiezen die vergelijkbaar is met de oude nestplaats. In dit geval wijken de aanwezige Huismussen waarschijnlijk uit naar woonhuizen in de omgeving met pannen daken.

De tijdelijke compensatie wordt als volgt uitgevoerd:

- Voor elke nestplaats die aangetast of verwijderd wordt, worden twee nieuwe nestplaatsen aangeboden; in totaal gaat het dan om minimaal 6 tijdelijke nestkasten geschikt voor Huismus.
- Deze nestkasten worden op twee locaties gegroepeerd aangebracht (dus 3 kasten per locatie); de vogels hebben dan keuze tussen meerdere locaties en kunnen de meest geschikte kiezen.
- De nestkasten worden zo dicht mogelijk bij de oorspronkelijke nestplaats (binnen 200 meter daarvan) opgehangen op minimaal 3 meter hoogte.
- In de directe omgeving van de nieuwe nestplaats dient continu voldoende dekking aanwezig te zijn (minimaal 3 à 4 meter hoog opgaand groen), en dat er altijd (binnen 100 à 200 meter, bij voorkeur binnen 50 meter) voldoende geschikt voedsel en potentiële slaapplaatsen beschikbaar zijn.
- De nestkasten worden minimaal drie maanden voor de start van de sloopwerkzaamheden opgehangen, om de vogels te laten wennen aan de nieuwe voorzieningen.
- Een keer per jaar dienen de nestkasten schoongemaakt te worden (buiten de broedtijd).

Voorbeelden van geschikte nestkasten zijn:

Vogelbescherming: Nestkast Mus 21x12cm <https://www.vogelbeschermingshop.nl/nestkast-week-van-de-nestkast-huisumus>

Aldine nestkast 23,1 x 16 cm

Vivara: Mussenloft Almeria 32x15 cm

Nestkast voor de Huismus 12 x 21`cm <https://www.vivara.nl/nestkast-voor-de-huisumus>

De mogelijke locaties voor het ophangen van de kasten zijn in onderstaande figuur weergegeven.

Figuur 5: Zoekgebied (straal van 200 meter rond het plangebied) voor het ophangen van de huismuskasten.

Permanente compensatie

Over permanente compensatie geeft BIJ12 (Kennisdokument Huismus, 2023, pagina 40) aan: *'Mogelijke maatregelen om het aanbod en functioneren van alternatieve nestplaatsen tijdens en na de werkzaamheden te garanderen, zijn: Aanbieden alternatieven: Voor elke nestplaats die aangetast of verwijderd wordt, worden minimaal twee nieuwe nestplaatsen aangeboden. Dit in de vorm van bijvoorbeeld nestkasten, neststenen, mussenpotten of vergelijkbare voorzieningen of door het maken van toegangen in gebouwen tussen dakbedekking en isolatielaag of het verwijderen van aanwezig vogelschroot.'*

Voor de permanente compensatie worden in de nieuwbouw op tenminste drie plaatsen twee nestkasten of inbouwstenen met nestgelegenheid voor Huismus te worden ingebouwd (totaal 6 nieuwe voorzieningen). De inbouwvoorzieningen worden uitgevoerd met een 'NK MU 07 Inbouwsteen Mus (nieuwbouw)' van Vivara (<https://www.vivarapro.nl/shop/huismussen/inbouwstenen-mus-huismussen/nk-mu-07-inbouwsteen-mus-nieuwbouw/>) of vergelijkbare uitvoering van een andere fabrikant. Ten minste zes inbouwstenen dienen te worden geplaatst conform de richtlijn van BIJ12.

Bij het inbouwen wordt rekening gehouden met het volgende aan:

- Aangezien Huismus broedt in semi-kolonies, dienen de inbouwstenen te worden geplaatst in zes bij elkaar gelegen woningen (met één steen per woning).
- De inbouwstenen worden geplaatst in het oostelijke deel van het plangebied, zo dicht mogelijk bij de locatie van de oorspronkelijke aangetroffen nestlocaties.
- De inbouwstenen worden op minimaal 3 meter hoogte geplaatst.
- In de directe omgeving van de nieuwe nestplaats continu voldoende dekking aanwezig is (daarbij is van het opgaande groen een hoogte van 2 á 3 meter gewenst voor voldoende effectiviteit), en dat er altijd (zo mogelijk binnen 100 meter, bij voorkeur binnen 50 meter) voldoende geschikt voedsel en potentiële slaapplekken beschikbaar zijn.

3.1.2 Maatregelen voorafgaand aan de sloop

- De nestlocaties onder het dak dienen ruim voorafgaand aan de broedperiode (dus ruim voor 1 maart). Vóór 1 maart kunnen eventueel dakgoten en de onderste twee rijen dakpannen van de te slopen opstallen worden verwijderd. Overige sloopwerkzaamheden kunnen uitgevoerd worden in het broedseizoen mits alle potentiële broedgelegenheid (struiken, hagen) in het projectgebied voorafgaand aan het broedseizoen verwijderd is.
- Als uit (ten minste twee veldbezoeken) blijkt dat Huismus niet als broedvogel in de te slopen opstallen aanwezig is kunnen de werkzaamheden ook binnen de broedtijd worden uitgevoerd, mits geen andere broedvogels in het plangebied aanwezig zijn.
- Na afloop van het broedseizoen (voor Huismus na 15 augustus) kunnen werkzaamheden worden uitgevoerd zonder inspectie.

3.1.3 Monitoring

De volgende zaken worden gedocumenteerd door of in opdracht van initiatiefnemer:

- Het ophangen van de tijdelijke nestkasten.
- Het voorafgaand aan de broedperiode faunavrij maken en verklaren van het plangebied.
- Het aanbrengen van de permanente broedvoorzieningen.
- In een korte verslaglegging worden tijdstip en locaties vermeld en worden foto's opgenomen van elk van bovenstaande handelingen. Dit verslag wordt na afronding van het project naar de ontheffingverlener gestuurd.

Omdat in de wijk (en directe omgeving) voorlopig voldoende vervangende nestlocaties voor Huismus aanwezig blijven wordt monitoring van de aangebrachte voorzieningen na afronding van het project niet nodig geacht.

3.2 Gewone dwergvleermuis

3.2.1 Omvang mitigatie en compensatie

Mitigerende maatregelen: planning van de werkzaamheden

Zomer- en paarverblijfplaatsen kunnen vernietigd worden zonder ontheffing als wordt gewerkt op basis van de Gedragscode soortbescherming gemeenten (Stadswerk, 2020). Hiervoor geldt een aantal voorwaarden. Wel geldt in alle gevallen de zorgplicht. De maatregelen die in de Gedragscode worden genoemd zijn:

- Voorbereidende sloopwerkzaamheden worden uitgevoerd buiten de overwinteringsperiode, onder droge weersomstandigheden met temperaturen boven 8 graden.
- Onderdelen waar vleermuizen achter kunnen zitten zoals daklijsten en houten beschotting, worden voorzichtig gesloopt door strippen.
- Potentiële verblijfplaatsen in spouwmuren worden ruim voorafgaand aan de sloop ongeschikt gemaakt door over de volledige hoogte van de muur de hoeken van de gebouwen te verwijderen, waardoor in de spouw tocht ontstaat en er licht in kan doordringen.
- Als tijdens de werkzaamheden toch vleermuizen worden aangetroffen, worden de werkzaamheden onmiddellijk stopgezet en wordt een vleermuisdeskundige ingeschakeld. Gewacht moet worden tot alle dieren op eigen kracht vertrokken zijn (vangen en verplaatsen is niet toegestaan).

Mitigerende maatregelen: tijdelijk vervangende verblijfplaatsen

Hoewel de effectiviteit van tijdelijke verblijfplaatsen gering is (<https://www.vleermuis.net/315-meedoen>), wordt op tien plaatsen een kleine vleermuisenkast geplaatst. Een voorbeeld van een tijdelijke verblijfskast is de vleermuisenkast VK MP 04 Vleermuisenkast

(<https://www.vivarapro.nl/shop/vleermuizen/gevelkasten-vleermuizen/vk-ws-09-vleermuisenkast-copy/>).

Compenserende maatregelen: nieuwe permanente verblijfsplaatsen

Nieuwe permanente vervangende verblijfplaatsen worden geplaatst in de nieuwbouw. Hierbij wordt op 10 locaties in permanente verblijfsplaatsen voorzien door het plaatsen van inbouwkasten (per locatie 3 geschakelde kasten waardoor op de diverse locaties geschikte verblijven ontstaan). De inbouwvoorzieningen worden uitgevoerd met een IB VL 01 Inbouwsteen Vleermuizen van Vivara (<http://www.vivarapro.nl/IB-VL-01-Inbouwsteen-Vleermuizen>) of vergelijkbare uitvoering van een andere fabrikant.

3.2.2 Monitoring

De volgende zaken worden gedocumenteerd door of in opdracht van initiatiefnemer:

- Het ophangen van de tijdelijke nestkasten.
- Het aanbrengen van de permanente voorzieningen voor vleermuizen.
- In een korte verslaglegging worden tijdstip en locaties vermeld en worden foto's opgenomen van elk van bovenstaande handelingen. Dit verslag wordt na afronding van het project naar de ontheffingverlener gestuurd.

Omdat in de wijk en ruime omgeving hiervan voldoende vervangende verblijfslocaties voor Gewone dwergvleermuizen aanwezig zijn en het in gebruik nemen van nieuwe geschikte verblijfsplaatsen jaren kan duren, wordt monitoring van de aangebrachte voorzieningen na afronding van het project niet nodig geacht.

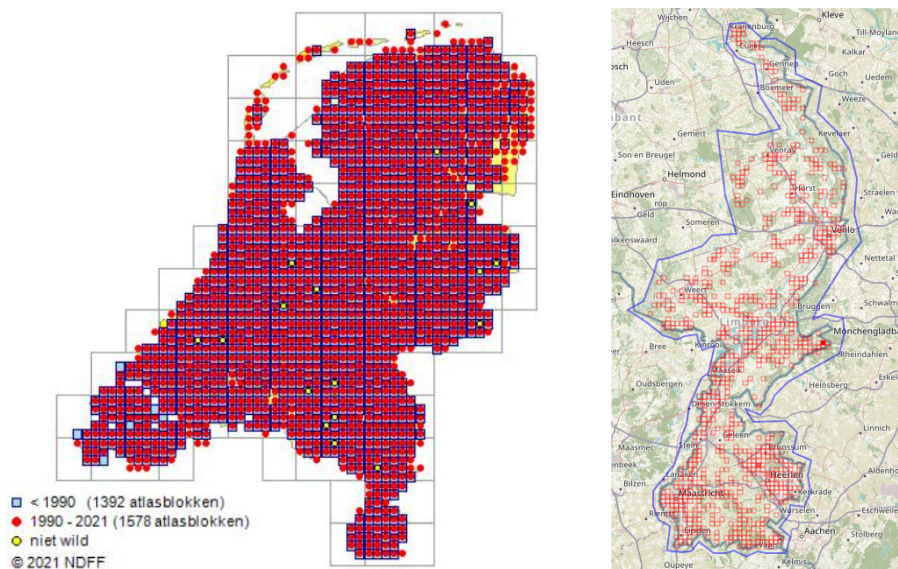
4. STAAT VAN INSTANDHOUDING

4.1 Huismus

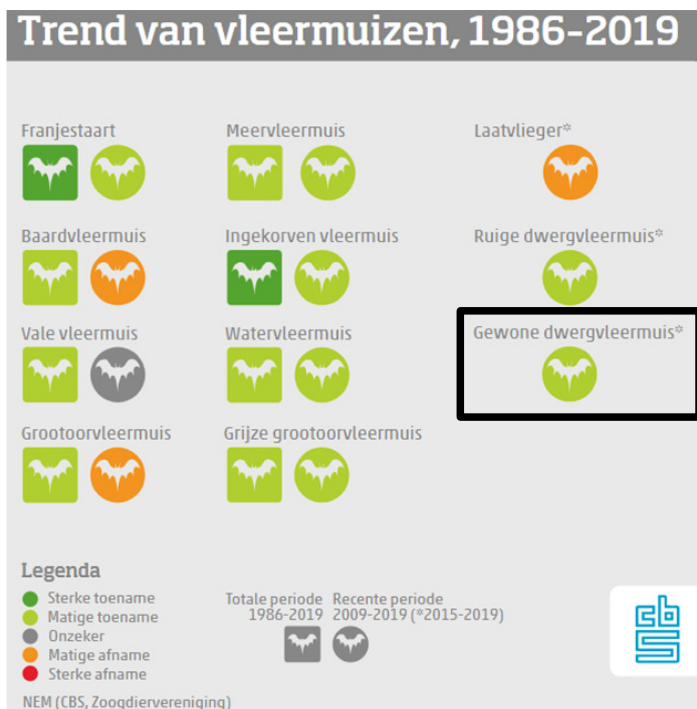
De landelijke staat van instandhouding is matig ongunstig (<https://stats.sovon.nl/stats/soort/15910>). Natuurgegevens van de provincie Limburg laten de verandering tussen de 2^e kartering (periode 1998-2011) en de 3^e kartering (periode 2012-2018) zien. Hieruit blijkt dat in ruim 83% van de kilometerhokken de bezetting stabiel is, in bij 10% een toename is te zien en in bijna 7% een afname. Uit deze gegevens kan geconcludeerd worden dat ook de regionale en lokale staat van instandhouding matig ongunstig is. Beschermingsmaatregelen zijn nodig om instandhouding van de populatie te waarborgen.

4.2 Gewone dwergvleermuis

De Gewone dwergvleermuis is de meest algemeen voorkomende vleermuissoort in Nederland. Deze soort komt vooral voor in de bebouwde omgeving.

Figuur 6: Verspreiding van de Gewone dwergvleermuis in Nederland in de periode 1990-2021 en Limburg in de periode 2011-2021 (links: bron: <https://www.zoogdiervereniging.nl>. Rechts: bron: waarneming.nl).

Figuur 7: Trend van Gewone dwergvleermuis in Nederland in de periode 1986-2019 (<https://www.cbs.nl/nl-nl/nieuws/2020/53/vervielvoudiging-vleermuizen-sinds-1986>).

De staat van instandhouding in Heerlen en omgeving is onbekend. Gezien het ruime aantal gevonden geschikte verblijfplaatsen voor de Gewone dwergvleermuis zijn verblijfplaatsen niet de beperkende factor voor groei van de populatie. Er is geen reden aan te nemen dat de positieve landelijke trend niet geldt voor Heerlen en omgeving.

5. AFSLUITING EN CONCLUSIE

De omgeving van het plangebied voorziet ook zonder tijdelijke en permanente compensatie in alternatieve broedlocaties voor Huismus en paar- en zomerverblijfplaatsen voor Gewone dwergvleermuis.

Om ook op de langere termijn voldoende alternatieven te blijven bieden voor de locaties die verloren gaan worden voor Huismus en Gewone dwergvleermuis permanente voorzieningen aangebracht in de nieuwbouw.

Door het nemen van de maatregelen wordt op passende wijze een bijdrage geleverd aan het in stand houden van de populaties van de betreffende beschermde soorten in het plangebied bij Hoensbroek en is er geen effect te verwachten op de staat van instandhouding.